

9364
T. ALGMA (ADAMSON)

AJALOO TÖÖVIHK

ÜHES TÖÖJUHAATUSTEGA

ALGKOOLI VI ÔPPEAASTALE

I VIHK

K. Ü. „LOODUS“, TARTU, 1935

Kuidas kasustada töövihku.

1. Enne ülesannete täitmist loen läbi tööjuhatus ja siis vastava peatüki raamatust. Kui kõik selge ja arusaadav, asun üksikute ülesannete täitmisele.
2. Ülesanded täidan samas vihus, teisi vihke pole vaja. Kirjutan ainult vastuse või jätkan trükitud lause mõtet.
3. Kirjutamiseks ja joonistamiseks on vihus jäetud vajalik ruum. Kirjutan vastused hästi kokkuvõtlikult ja lühidalt, kuid siiski täpsalt ning tabavalt. Mõtlen enne vastuse, siis kirjutan.
4. Joonistamisel taban lihtsate joontega kõige olulisema.
5. Mõne numbri juures puudub ülesanne. Selle ütleb õpetaja või, kõige parem, koostan ise.
6. S-ga märgitud ülesannetele mõtlen vastuse valmis ja vastan suuliselt, aga soovi korral ja kui aega, siis kirjutan.
7. +-ga märgitud ülesanded täidan vabal valikul.

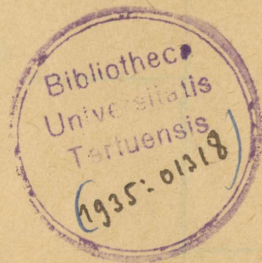
A-9364

Eestlased mitme isanda all.

Võitlused võimu pärast. (0,5 tundi.)

+1. Peale orduriigi langust oli meie kodumaa võitluste tallermaaks. Millega seda seletada?

2. Mõisameeste hulka kuulusid:

2-65768

3. Mõisameeste tegevuse halbu külgi:

31706

+4. Põhjused, mis sundisid mõisamehi astuma sellisesse tegevusse:

5. Põhjused, mis tõukasid talupoegi sõjategevusse:

6. Talupojad hoidsid P.-Eestis . . . . valitsuse poole; see nähtub sellest, et

7.

Kuidas elati sõdade ajastul. (20 min.)

1. Loendan kahjud, mida tekitasid sõjad (kirjutan hästi lühidate lausetega):

Talupoegade kahjud	Mõisnike kahjud	Linnakodanike kahjud

2. Peale Vene võimu väljatõrjumist vaibusid sõjad ajutiselt. Nüüd jäi meie kodumaa (kelle?)

valitsuse alla. Vene väljatõrjumisega said maid juurde (millised valitsused?):

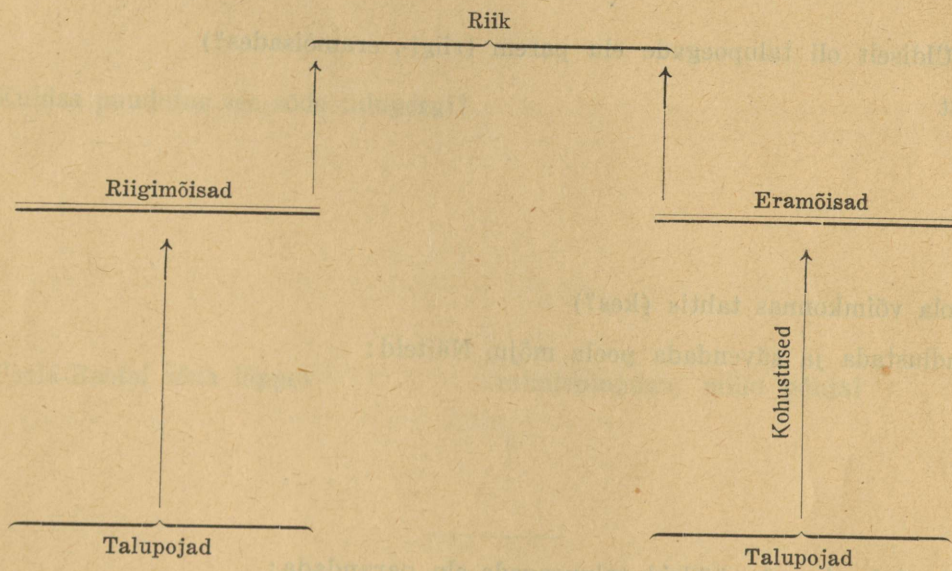
, nimelt järgmised maa-alad:

Maid kaotas

3.

Rootsi, Taani, Poola aeg Eestis. (1.25 lundi.)

1. Kõigis kolmes võimkonnas jagunes maa, nagu skeem näitab, riigi- ja eramaaks.
- a) Kirjutan riigi- ja eramõisa nimetuse kõrvale, kes neid valitses või kasustas. b) Talupoegadelt lähtuvate nooljoonte kõrvale kirjutan kokkuvõtlikult talupoegade kohustused mõisa vastu. c) Mõisadelt lähtuvate nooljoonte juurde kirjutan mõisade kohustused riigi vastu.

2. Riigile andsid rohkem kasu (millised mõisad?)

, sest

3.

+4. Kui talupojana pöördusid tagasi ajalukku, siis asuksid elama (Rootsi, Taani, Poola?)
võimkonda, sest

Aga mõisnikuna

S. 5. Üldiselt oli talupoegade elu parem (riigi-, eramõisades?)

sest

6. Poola võimkonnas tahtis (kes?)

kindlustada ja süvendada poola mõju. Näiteid:

7. Mõned kuningad püüdsid talupoegade elu parandada:

Nimi	Mida ta kavatses või tegi	Tulemused

Poola-Rootsi sõda. (15 min.)

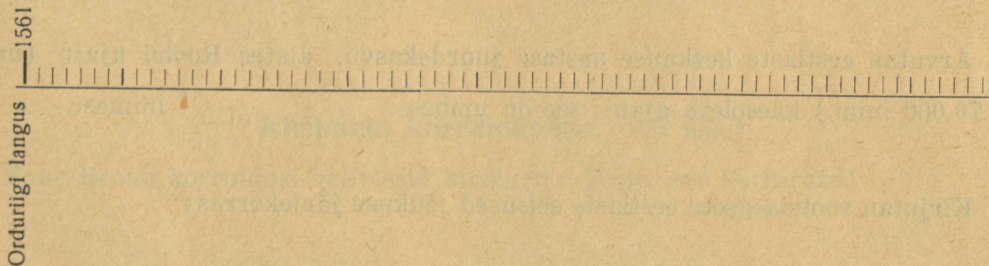
1. Poola-Rootsi sõjaks andis põhjust (kes?)

seega

2. Kuidas puudutas see sõda talupoegi?

3. Poola-Rootsi sõda lõppes _____ rahulepinguga, mille põhjal

4. Ajajoonele märgin mitme isanda valitsuse aja kohta tähtsamad aastaarvud ja vastavad sündmused (joonevaheke = 1 aasta):

Hiline Rootsi aeg.

Pärast sõdu. (20 min.)

1. Loendan need halvad tagajärjed, mis tekkisid pikkade sõdade tõttu:

Talupoegadel	Mõisnikel

2. Oma elujärje kindlustamiseks mõisnikud (mis tegid?)

3. Talupojad võitlesid oma õiguste eest järgmiselt:

+4. Arvutan eestlaste keskmise aastase juurdekasvu, alates Rootsi ajast (umb. 70 000 inim.) käesoleva ajani; see on umbes inimest.

+5. Kirjutan rootsiaegsete eestlaste seisused jõukuse järjekorras:

6.

6

Rootsiaegne kohtukorraldus. (0,75 tundi.)

+1. Millega seletada Rootsi kuningate uuenduspüüdeid meie kodumaal?

2. Enne uut kohtukorraldust valitsesid kohtumõistmises järgmised pahed:

S. 3. Millega erines Eestimaa kohtukorraldus Liivimaa omast?

4. Ütleme, et Liivimaal varastas talupoeg hobuse. Kuidas oleks olnud kohtukäik?

5. Eestlastele oli uus kohtukorraldus kasulik seega

+6. Toon näite, millal talupoeg oleks allunud kodukarile:

Kirikuelu korraldamine. (15 min.)

1. Enne Rootsi korraldusi valitsesid kirikuelus järgmised korratused:

2. Tähtsamad uuendused kirikuelu paranduseks:

+3. Kuidas suhtusid talupojad kirikuisse?

Rahvahariduse edendamine. (0,5 tundi.)

1. Rootsi valitsuse korraldused hariduse alal:

Haridusala	Mida sel alal tehti
Kõrgema hariduse alal	
Keskhariduse alal	
Rahvahariduse alal	

2. Maal edenes hariduse levitamine visalt. Põhjusi:

3. Forseliuse teeneid haridusalal:

S. 4. Forseliusel tuli võidelda mitmesuguste raskustega. Näiteid:

+5. Mis kasu oli Gustav Adolfi asutatud õppeasutistest eestlastele?

Karl XI uuendusi majandusalal. (1 tund.)

- +1. Millest tuli, et eramõisade hulk järjest kasvas?
2. Riigimõisade kahanemine oli riigile kahjulik seega
3. Mõisade tagastamine viidi läbi selleks
4. Kuidas töötasid vakuraamatud olla kasulikud talupoegadele?
5. Karl XI andis välja talupoegade kaitsemäärused. Selleks sundisid teda järgmised põhjused:
6. Kaitsemäärusis oli kõige tähtsamaks
- S. 7. Kuidas suhtusid mõisnikud uuendustesse?
- +8. Kuidas koheldi kaebajaid talupoegi?

9.

Eestlaste elu Rootsi aja lõpul. (20 min.)

1. Loendan paremused, millede tõttu eestlaste elu kujunes Rootsi uuenduste mõjul kindlamaks:

1)

2)

3)

+2. Mida oleks pidanud Rootsi valitsus tegema, et eestlaste elujärge üsna korralikuks muuta?

3. Vakuraamatud ja kaitsemäärused olid kohustuslikud riigimõisus. Kuidas kujutleda talupoegade seisundit eramõisus?

Kokkuvõtteks ja kordamiseks. (1 tund.)

1. Mitme isanda valitsuse all oli meie kodumaa aastat.

2. Mandriosa meie kodumaast läks rahulepingu põhjal (kelle?) valitsuse alla.

3.

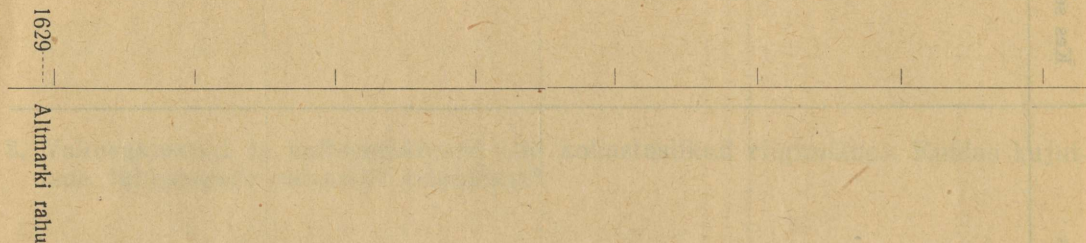
4. Täidan Rootsi uuenduste kohta tabeli:

Uuendusala	Milles seisib uuendus	Kes selle viis läbi	Mis paremust pakkus talupoegadele
Kohtukorraldus			
Kirikuelu korraldamine			
Hariduse edendamine			
Majanduselu korraldamine			

5. Maakoolide asutamisel oli raskusi:

S. 6. Selgitan lühidalt, kuivõrt on õigustatud ütlus: „Vana hea Rootsi aeg“.

7. Ajajoonel märgin Rootsi aja kohta tähtsamad sündmused ning aja (joonevahe = 1 aastakümme):

+8. Eestlastele olid kõige kasulikumad need uuendused, mis viis läbi kuningas

Suur Põhjasõda. (2 tundi.)

1. Tähtsamaid põhjusi rootsivastase sõjaliidu loomises:

+2. Olen enne Peeter I ja Karl XII kohta õppinud ja lugenud nii mõndagi huvitavaid, kuid seda ma veel ei teadnud, et

3. a) Kirjutan tabelisse (esimesse lahtrisse) ajalises järjekorras järgmised Põhjasõja lahingud: Kastre, Poltava, Pühajõe, Hummuli, Narva. b) Täidan tabeli teise lahtri:

Lahingud	Kes võitis (venelased, rootslased?)
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

4. Koostan Narva lahingu kohta lühilausealise jutustuskava:

1. Karl XII teel Narva poole.
- 2.
- 3.

5. Kirjutan tabelis sobivasse lahtrisse järgmised laused: „Sõjavägi maandus Pärnus. Sõjavägi liikus meie kodumaal rüüstates ja laastates. Mõisnikud hoidsid nende poole. Narva lahingus oli vaenlase sõjavägi ligi viis korda arvukam. Võitsid Erastvere lahingu. Neile kuulus eestlaste poolehoid. Olid Laiuse lossis talvkorteris. Väepealikuks oli šeremetjev. Narva lahingus ei olnud ilmastikutingimused neile soodsad. Väeülemaks oli Schlippenbach.“

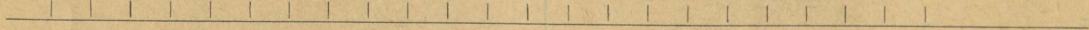
Rootslased	Venelased

- +6. Nimetan suuremaid raskusi ja viletsusi, mida kannatasid eestlased sõjas:

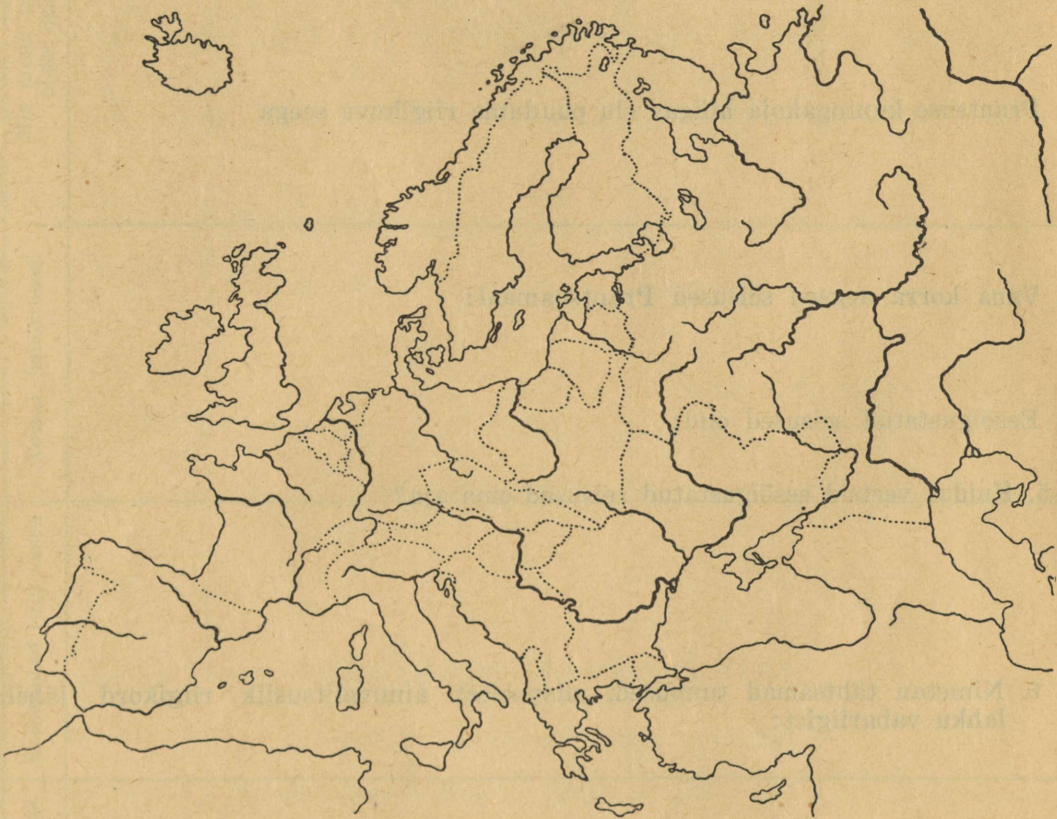
--	--

7. Ajajoonel märgin Põhjasõja tähtsamad sündmused (joonevahe = 1 aasta):

1700

8. a) Märgin kaardil Rootsi silmapaistvalt; vastaspoolel sõdivad riigid märgin teissuguselt, kuid ühtlaselt. b) Karl XII liikumistee (üldjoontes) tõmban värvilise nooljoonega. c) Märgin kaardil tähtsamad kohad, mis sõjaga seotud, ja kirjutan juurde nime ning sündmuse aja.

9. Suur Põhjasõda lõppes

rahulepinguga, mille põh-

jal meie kodumaa

10.

Vana kord. (1,5 tundi.)

- +1. Kuningavõimu suurenemisele mõjusid kaasa
2. Prantsuse kuningakoja hiilgav elu puudutas riigihuve seega
3. Vana korra aegsed seisused Prantsusmaal:
4. Eesõigustatud seisused olid:
- +5. Kuidas veetsid eesõigustatud seisused oma aja?
6. Nimetan tähtsamad tunnused, mispoolest ainuvalitsuslik riigikord läheb lahku vabariigist:
7. Nimetan kolm tähtsamat kohustust, mis tegid talupoegade elu eriti halvaks:
8. Täidan järgneva tabeli:

Seisused	Millest elatusid	Kohustused riigi vastu	Teised kohustused	Mis muud tabavat oleks öelda
Aadel				
Vaimulikud				
Linnakodanikud				
Talupojad				

Ei ole vast. Teil.

Valgustussajandi ideed. (15 min.)

1. XVIII sajandit nimetatakse valgustussajandiks seepärast
2. Kirjanikud ja mõtlejad astusid välja järgmiste vana korra pahede vastu:
3. Voltaire oli riigikorra pooldaja, Montesquieu ja Rousseau pooldaja.
- +4. Uutel mõtetel oli siiski mõju, näiteks:

Suur Prantsuse revolutsioon.

Seisuste saadikutekogu. (0,75 min.)

1. Põhjused, mis sundisid kokku kutsuma seisuste saadikutekogu:
2. Saadikutekogu pidi lahendama järgmisi ülesandeid:
3. Saadikute vahel tekkisid lahkkelid, sest

4. Kolmanda seisuse saadikute tähtsamad otsused (lühidalt!):

1.

2.

3.

+5. Kolmanda seisuse saadikuile tehti mitmesuguseid takistusi, näiteks:

6.

Revolutsiooniline liikumine Pariisis ja maal. (0,75 tundi.)

1. Mis kihutas rahva tormijooksule Bastille' peale?

2. Maal algas revolutsioon seega

3. Asutava Kogu 4. aug. öö koosoleku tähtsus:

+4. Millega seletada, et eesõigustatud seisused 4. aug. öö koosolekul kergesti loobusid eesõigustest?

+5. Põhjusi, miks kuningas sunniti asuma Pariisi:

Asutava Kogu tööst. (20 min.)

1. Asutav Kogu oma otsustega ja põhiseadusega viis läbi mitmed uuendused. Täidan selle kohta tabeli:

Keda uuendused puudutasid	Milles seisid uuendused	Kuidas oldi rahul
Kuningas		
Aadel		
Vaimulikud		
Linnakodanikud		
Talupojad		

2. Millise valgustussajandi kirjaniku mõtted olid 1791. a. põhiseaduses teostatud?

+3. Emigratsiooni põhjusi:

Kuninga saatus. (25 min.)

1. Milleks kuningas võttis ette põgenemiskatse?

2. Kuninga troonilt heitmiseks andsid põhjust

3. Kuninga hukkamist nõudsid

+4. Millised kuninga enda otsused ja sammud mõjusid kaasa ta kukutamisele?

S. 5. Kuidas mõjus kuninga saatus välisriikidesse?

Terroriaeg. (0,75 t.)

1. Robespierre'i võimuaega nimetatakse hirmu- ehk terroriajaks seepärast

S. 2. Mis põhjustas hirmuvalitsuse?

3. Kuidas suhtus rahvas hirmuvalitsusse?

4. Revolutsiooniajal pidi rahvas kannatama palju raskusi ja puudusi, näiteks:

+5. Mis andis rahvale jõudu ja tahet viletsuste võitmiseks?

+6. Hukkamisriistaks hirmuajal oli

Kokkuvõtteks ja kordamiseks. (1 tund).

1. Prantsusmaa Suure revolutsiooni põhjustasid:

2. Täidan tabeli:

Sündmus	Selle põhjus
Eesõigustatud seisuste saadikud nõudsid lahus töötamist ja hääletamist	
Kuningas koondas sõjaväe Pariisi ümbrusse	
Maal põletati feodaalõiguste alguskirjad	
Jakobiinid nõudsid kuninga surma	
Välisriigid asusid Prantsusmaaga sõjajalale	
Asutati tribunalkohus	

3. Rahvaesinduskogud töötasid mitmesuguste nimede all. Kirjutan esinduskogud ajalises järjekorras, kuid vastava riigivormi nimetuse alla:

Ainuvallitsus

Piiratud ainuvallitsus

Vabariik

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

5) .....

6) .....

4. Kirjutan ajajoonele revolutsiooni tähtsamad sündmused ning aja (joonevaheke = 1 aasta):

V 1789

Seisuste saadikutekogu kokkusaamine.

Napoleon Bonaparte.

Napoleoni noorus ning tõus kindraliks. (20 min.)

1. Kirjutan, mis leian Napoleoni iseloomus meeldivat tema noorpõlves:
- +2. Missuguste raskustega tuli Napoleonil võidelda teenistuse algaastail?
3. Napoleon ülendati kindraliks järgmiste teenete eest:

Itaalia ja Egiptuse sõjakäigud. (1,25 t.)

1. Millega seletada, et sõjaväe juures oli Napoleon suures lugupidamises ja aus?
- +2. Koostan Itaalia sõjakäigu kohta lühilauselise jutustuskava:
  - 1)
  - 2)
  - 3)

3. Itaalia sõjakäiguga Napoleon osutas Prantsuse riigile järgmisi teeneid:

4. Egiptuse sõjakäik võeti ette selleks

+5. Koostan Egiptuse sõjakäigu kohta lühilausealise jutustuskava:

1)

2)

3)

6. Napoleon pidas lugu haridusest ja teadusest; näiteid:

7. Napoleon osutas erilist vahvust järgmistel juhtumitel:

8.

Napoleon haarab võimu ja saab keisriks. (20 min.)

1. Võimuhaaramise juures olid Napoleonil abiks

S. 2. Võimuhaaramine õnnestus Napoleonil kergesti. Millega seda seletada?

+3. Konsuliajastu kestis (kui kaua?)

4. Kui Napoleon sai keisriks, siis teised Euroopa riigid

5. Napoleoni võimu all ei olnud Euroopa riikidest

6. Kontinentaalblokaadi abil Napoleon taotles (mis sihte?)

Sõjakäik Venemaale. (0,5 t.)

1. Napoleon võttis ette sõjakäigu Venemaale selleks

2. Koostan Venemaa sõjakäigu kohta lühilausealise jutustuskava:

1)

2)

3)

3. Peale prantslaste võtsid Venemaa sõjakäigust osa:

+4. Loendan hädi ja viletsusi, mida kannatasid Napoleoni väed Venemaal:

5. Venemaa sõjakäik lõppes seega

6.

Napoleoni langus. (20 min.)

1. Napoleoni-vastasesse liitu astusid järgmised riigid:

2. Otsustava lahingu kaotas Napoleon (kus?)

3. Oma viimsed päevad Napoleon saatis mööda (kus?)

+4. Millega seletada, et Napoleoni viimased lahingud ei õnnestunud?

+5. Napoleoni sõdade tähtsus:

6.

Kokkuvõtteks ja kordamiseks. (1,5 tundi.)

1. Napoleoni käitumises ja tegudes oli

Meeldivat	Ebameeldivat

2. Täidan tabeli:

Sündmus	Selle tagajärg
Napoleoni käitumine oli julge ning kindel	
Raskes seisukorras leidis Napol. sõduritele alati julgustavaid sõnu	
Napol. ajas rahvasaadikute-kogu laiali	
Aleks. I taganes kontinentaalblokaadist	
Venemaal tabasid Napol. külm, nälg ja tuli	
Leipzigi „rahvaste lahingus“ sai Nap. lüüa	
Napol. oma sõjakäikudel kandis laiali vabamaid mõtteid	

3. Peale Napoleoni on raamatus nimetatud veel teisi isikuid. Täidan nende kohta tabeli:

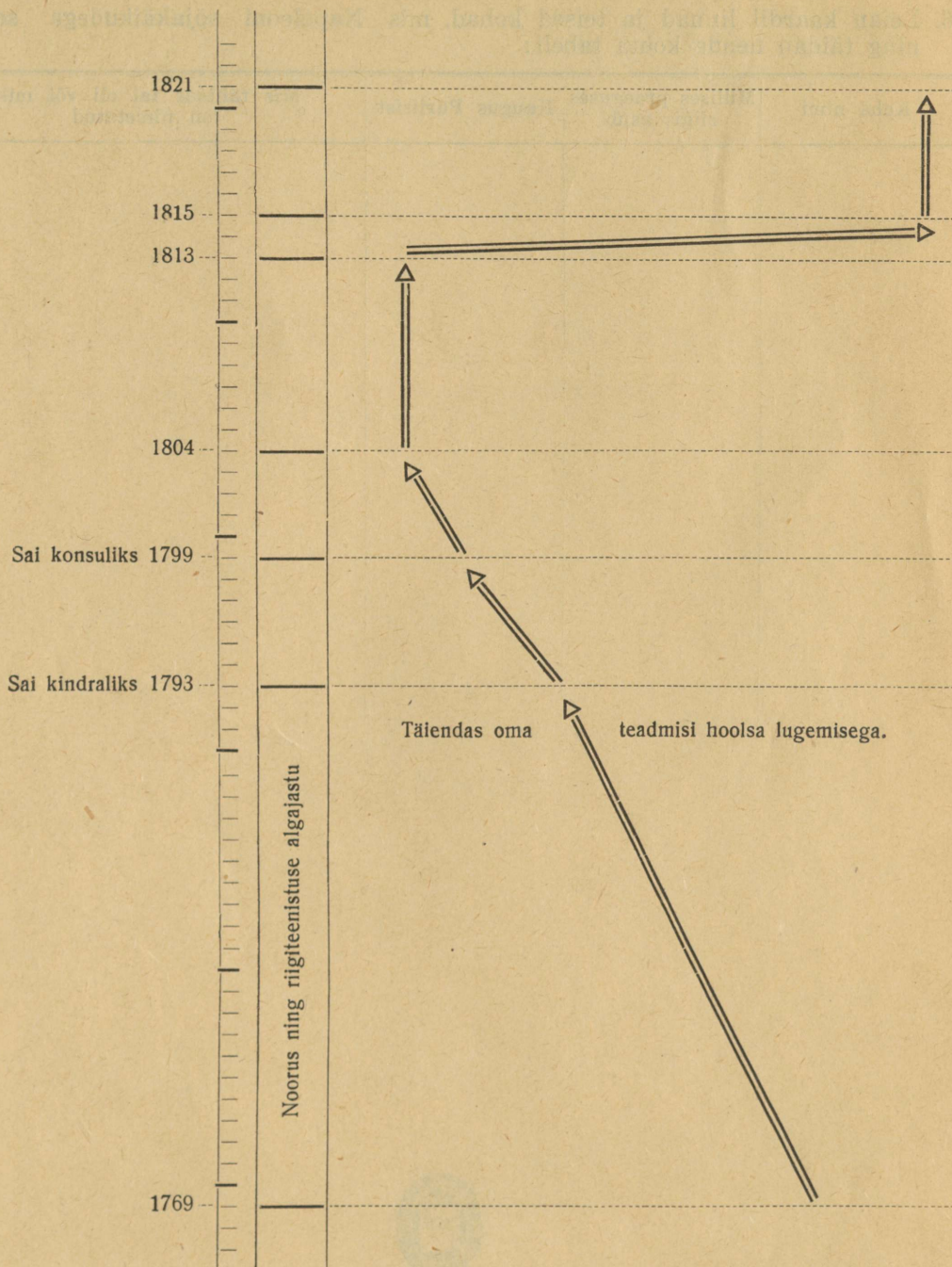
Nimi	Kes ta oli või kuidas puutus kokku Napoleoniga

4.

5. Järgnevas tabelis märgitud aastaarvud ajajoonel tähistavad pöördepunkte Napoleoni elus. Ristkülikud ajajoone all tähendavad (üldjoontes vastavalt aastaarvudele) tähtsamaid ajajärke Napoleoni elus. Nooljooned all näitavad Napoleoni elus tõusu ja langust.

- a) Kirjutan märgitud aastaarvudele vastavad sündmused juurde.
- b) Kirjutan ajajoonel veel mõned tähtsamad aastaarvud ning vastavad sündmused.
- c) Leian Napoleoni elu ajajärkudele sobivad nimetused ning kirjutan need ristkülikutesse.
- d) Värvin ajajärgud eri värvidega.
- e) Nooljoone tõmban värviliselt.
- f) Ajajärkude alla vastavatesse lahtritesse kirjutan (nõnda, et ei riku nooljoont) midagi tabavat ning ajajärgule sobivat.

Napoleoni elukäik.

A-9364

Hind 20 senti.